

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 16.Gf.40.117/2023/9-II.

A felperes(ek):

felperes1 I. rendű

(cím1)

felperes2 II. rendű

(cím1)

A felperes(ek) képviselője:

Madari Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Madari Tibor ügyvéd) I. és II. rendű felperes
képviselésében

(cím2)

Az alperes:

alperes

(cím5)

Az alperes képviselője:

PK Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Nagy Szilárd ügyvéd) alperes képviselésében

(cím4)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 9.G.40.276/2021/11.

A fellebbezést benyújtó fél: felperesek

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a felek között 2007. július 9. napján szerződésszám. számon létrejött kölcsönszerződést azzal nyilvánítja érvényessé, hogy a felperesek mentesülnek az árfolyamkockázat viselése alól, és a szerződést a folyósításkori, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyamon, 5,09% ügyleti kamat mellett kötelesek teljesíteni. Megállapítja, hogy a felperesek alperes felé fennálló tartozása 2021. november 12. napján 9.149.012 (kilencmillió-száznegyvenkilencezer-tizenkét) forint.

Az elsőfokú ítéletnek a meghaladó kereset elutasítására és a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezését mellőzi, és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 15 (tizenöt) napon belül 450.000 (négy százötvenezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak e határozat jogerőre emelkedésétől számított 60 (hatvan) napon belül 590.380 (ötszázkilencvenezer-háromszáznyolcvan) forint feljegyzett kereseti és fellebbezési illetéket az állami adó- és vámhatóság 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételi számlája javára.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek mint egyetemlegesen jogosultaknak 15 (tizenöt) napon belül 75.000 (hetvenötezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesek 2007. július 9. napján Életbiztosítással kombinált Lakossági Jelzálog Kölcsönszerződést (Adósságrendező kölcsön) kötöttek az alperessel szerződésszám számon. A kölcsön összege 14.000.000 forintnak megfelelő CHF, lejáratá 2037. augusztus 10., induló ügyleti kamata évi 5,09% volt. A szerződés alapján a kölcsön folyósítása 2007. július 31. napján történt, amikor a svájci frank Magyar Nemzeti Bank szerinti árfolyama 151,79 HUF/CHF, az alperes által alkalmazott folyósítási árfolyam 151,11 HUF/CHF volt. A szerződés alapján a felperesek fizetési kötelezettségüknek mindvégig eleget tettek, a törlesztőrészleteket a törlesztési moratórium bevezetéséig teljesítették. Erre tekintettel 2020. március 10. napjáig mindösszesen 12.678.976 forintot fizettek meg az alperesnek.

[2] A Fővárosi Ítéltábla a 2020. június 9. napján kelt, 16.Gf.40.180/2020/8. sorszámmal alatti közbenső ítéletével a Budapest Környéki Törvényszék 2019. november 19-én kelt 9.G.40.041/2019/11. számú ítéletét megváltoztatva megállapította, hogy a felek között 2007. július 9-én létrejött szerződésszám számú kölcsönszerződés érvénytelen. Az elsőfokú ítéletet

a hatályossá nyilvánítás iránti keresetet elutasító részében hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot e körben a per újabb tárgyalására és újabb határozathozatalára utasította.

[3] A felperesek többször módosított keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy a tartozásuk a szerződés teljes érvénytelenségére tekintettel 2021. november 12-i határnappal, az Európai Unió Bírósága (EUB) C-932/19. számú döntésében kifejtett elvek alapján a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint számítva 14.000.000 forint kölcsönösszegeből levonva a 12.678.679 forint felperesi befizetést, 1.321.321 forint, amelyre 12 havi 110.110 forint összegű részletfizetés engedélyezését kérték. Másodlagosan arra hivatkoztak, hogy az árfolyamkockázat tisztességtelensége esetén 2021. november 12-i határnappal számítva 9.149.012 forint összegű tartozásuk áll fenn, amely akként került meghatározásra, hogy a felperesek árfolyamkockázat viselésére egyáltalán nem kötelesek. Ebben az esetben a szerződés érvényessé nyilvánítását kérték a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 237. § (2) bekezdése alapján azzal, hogy a tartozást a szerződésben rögzített 2037. augusztus 10-ig 189 hónap alatt havi egyenlő 70.473 forintos részletekben évi 5,09%-os kamattal kötelesek megfizetni. A felperesek harmadlagosan annak megállapítását kérték, hogy az árfolyamkockázat tisztességtelensége esetén 20%-os árfolyamkockázati plafonnal számítva 13.880.908 forint összegű tartozásuk áll fenn, amelyet a szerződés érvényessé nyilvánításával 2037. augusztus 10. napjáig 189 hónap alatt havi egyenlő, 106.923 forintos részletekben, évi 5,09%-os kamattal kötelesek megfizetni egyetemlegesen.

[4] Az alperes ellenkérelmében vitatta az elsődleges és másodlagos felperesi elszámolásokat. Arra hivatkozott, hogy a pénz használatának mindenképp van ellenértéke, az érvénytelenségnek nyilvánvalóan nem lehet az a következménye, hogy az adós még kamat fizetésére sem köteles. A másodlagos kereseti kérelem körében arra hivatkozott, hogy a 20%-os mértékű árfolyamkockázatot még az uniós jogalkotó is olyannak tekinti, amelyet a fogyasztó tájékoztatás hiányában is viselni köteles. A harmadlagos elszámolás körében hivatkozott arra, hogy az azért megalapozatlan, mert a kockázatmegosztás ezen mértékének alkalmazhatósága akkor merülne fel, ha az adós egyáltalán nem kapott volna tájékoztatást, a 20%-os mértékű árfolyamkockázatot ugyanis az uniós jogalkotó olyannak tekinti, amelyet a fogyasztó tájékoztatás hiányában is viselni köteles, míg a tájékoztatás hiánya jelen perbeli esetben nem állapítható meg, ezért ilyen alacsony adósi kockázatviselés indokolatlan.

[5] Az elsőfokú bíróság ítéletében a felek között 2007. július 9. napján létrejött kölcsönszerződést akként nyilvánította érvényessé, hogy a svájci frank – forint átváltási árfolyamot 182,15 forintban maximalizálta az ügyleti kamat forintosítási fordulónapig történő érintetlenül hagyásával. Megállapította, hogy a felperesek fennálló tartozása 2021. november 12. napján 13.880.908 forint. A felperesek ezt meghaladó keresetét elutasította, és egyetemlegesen kötelezte a felpereseket, hogy fizessenek meg az államnak külön felhívásra 295.190 forint le nem rótt eljárási illetéket. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 295.190 forint le nem rótt eljárási illetéket, és megállapította, hogy a felek az ezt meghaladóan felmerült költségeiket maguk viselik.

[6] Indokolásában kifejtette, hogy a jogerős közbenső ítélet szerint a perbeli kölcsönszerződés érvénytelen, ezért a rPtk. 237. § (2) bekezdése alapján a szerződést akként nyilvánította érvényessé, hogy a deviza-forint átváltási árfolyamát maximálta a szerződésben rögzített kamatmérték forintosítási fordulónapig történő érintetlenül hagyásával. A felperesek keresetükben megalapozatlanul kérték tartozásuk oly módon történő megállapítását, hogy a folyósított kölcsön összegéből levonásra kerül az általuk megfizetett összeg, az EUB hivatkozott C-932/19. számú döntéséből ugyanis nem következik az, hogy a felperesek az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelenségére tekintettel semmilyen kamat fizetésére ne lennének kötelesek. E körben az alperes helytállóan hivatkozott arra, hogy a pénz használatának ellenértéke van, és egyebekben a kamatra vonatkozó szerződéses rendelkezéseket a felperesek sem támadták keresetükben. Megalapozatlan a felperesek másodlagos kereseti kérelme is, ugyanis az abban megjelölt elszámolás alapja az, hogy az árfolyamkockázat viselésére a felperesek egyáltalán nem kötelesek, azaz az árfolyamváltozásra vonatkozó szerződéses rendelkezések kiesnek a szerződésből, mely elszámolási mód alkalmazására abban az esetben lenne lehetőség, amennyiben a szerződés részlegesen lenne érvénytelen.

[7] Az elsőfokú bíróság a rPtk. 237. § (2) bekezdése alapján arra volt figyelemmel, hogy a szolgáltatás és ellenszolgáltatás aránya megmaradjon. Ennek pedig egyik lehetséges módja az, hogy a bíróság a deviza-forint átváltási árfolyamot maximálja. Annak meghatározása, hogy a fogyasztó milyen mértékű árfolyamkockázat viselésére köteles (maximált árfolyam) bírói mérlegelés tárgya, mert a jelentős egyenlőtlenség mindig csak a konkrét szerződés tekintetében vizsgálható. Az MNB a svájci frank vonatkozásában nem határozott meg sem irányadó forint-középarfolyamot, sem intervenció sávokat. Az infláció jelenségével viszont az átlagos fogyasztó tisztában volt, annyit mindenképpen fel kellett ismernie, hogy a devizaalapúságból következően, valamint a forint és a svájci frank inflációjának különbségéből adódóan az árfolyamok elmozdulhatnak. Egy átlagos fogyasztó azonban az inflációs adatokat nem ismerhette. Svájci frank alapú hitel esetén kiindulópont lehet a lakóingatlanok kényszerértékesítésének rendjéről szóló 2011. évi LXXV. törvényben meghatározott árfolyam, amely 180 HUF/CHF. Figyelembe vehető továbbá a 2014/17. EU Irányelv 23. cikkében meghatározott 20%-os mértékű árfolyamkockázat, mint amelyet az uniós jogalkotó olyannak tekint, amelyet a fogyasztó tájékoztatás hiányában is viselni köteles.

[8] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes által előterjesztett elszámolás helytelen arra figyelemmel, hogy a 2014. évi XXXVIII. (DH1) törvény 3. § (2) bekezdése alapján az árfolyamrésre vonatkozó semmis kikötés helyébe – a folyósítás (ideértve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében – a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép. Azaz az árfolyamváltozásból eredő terheket akként kell helyesen elszámolni, hogy a számítás alapjául nem a szerződésben meghatározott banki árfolyamot kell figyelembe venni, hanem a felperesi elszámolásban alkalmazott MNB árfolyamot. Mivel az alperes a felperesi elszámolást egyebekben nem vitatta, az elsőfokú bíróság az abban foglaltakkal egyezően azt állapította meg, hogy 2021. november 12. napján a felperesek szerződésből fennálló tartozása 13.880.908 forint. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az érvénytelenség kiküszöbölése során elegendő a még fennálló tartozás összegét meghatározni, így a havi törlesztőrészletről, illetve a törlesztés időtartamáról az ítéletében nem rendelkezett. Az

elsőfokú bíróság a perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel határozott.

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben kérték az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és az elsődleges vagy eshetőleges jelleggel előterjesztett másodlagos kereseti kérelmüknek helyt adó döntés meghozatalát, továbbá az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezésének megváltoztatását és az alperes perköltségben való marasztalását. A másodlagos fellebbezési kérelmük az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróságnak új eljárás lefolytatására való utasítására irányult. Előadták, hogy a tartozásuk a szerződés teljes érvénytelensége esetén 2021. november 12-i határnappal az EUB C-932/19. számú döntése alapján a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint számítva 1.321.321 forint, amelyet a felperesek tizenkét hónap alatt havi 110.110 forint összegben fizetnének meg az alperes részére. A felperesek tartozása az árfolyamkockázat telepítéséről szóló feltétel tisztességtelensége esetén 2021. november 12-i határnappal számítva 9.149.012 forint, amelyet 189 hónap alatt havi egyenlő 70.470 forintos részletekben évi 5,09%-os kamattal fizetnének meg egyetemlegesen az alperes részére. Kifejtették, hogy az érvénytelenségnek a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: irányelv) szerinti jogkövetkezménye, hogy az érvénytelen rendelkezés kiesik a szerződésből, és mivel az árfolyamkockázat tisztességtelensége nem orvosolható hiba, a teljes szerződés érvénytelenségét eredményezi, ezért a feleknek el kell számolniuk egymással.

[10] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperesek másodfokú perköltségben való marasztalását. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást megfelelően feltárta, azt az összes körülmény és a bizonyítékok egybevetése alapján helyesen állapította meg, illetve helyesen mérlegelte az alkalmazandó jogkövetkezményeket és helyes következtetéseket levonva helyes ítéletet hozott. A felperesek megalapozatlanul hivatkoztak arra, hogy az EUB C-932/19. számú ítélete alapján a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kellene az elszámolást elvégezni. Hangsúlyozta, hogy a kölcsönszerződés nem tulajdonátruházó, hanem használati kötelem, ahol az idegen pénz használata kamat ellenében történik. Amennyiben a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítására a kölcsön folyósítását követően kerül sor, az eredeti szerződéskötési állapot fogalmilag nem állítható helyre, hiszen a kölcsönvevő a kölcsön összegét már használta. A kölcsönszerződés érvénytelensége esetén levonható jogkövetkezmény nem az eredeti állapot helyreállítása, hanem a hatályossá, illetve érvényessé nyilvánítás. A felperesek által kért jogkövetkezmény, az eredeti állapot helyreállítása a jelen jogvita esetében nem alkalmazható, és nem felel meg a Kúria Konzultációs Testületének 2019. június 20. napján kelt állásfoglalásában írt megoldásoknak sem. A felperesi fellebbezés másodlagos kérelmével kapcsolatban a felperesek semmilyen jogszabályi hivatkozást nem terjesztettek elő és nem jelölték meg, hogy ebben a körben miért lenne téves az elsőfokú ítélet. Az alperesi álláspont szerint a 20%-os mértékű árfolyamkockázat az a mérték, amelyet még az uniós jog is olyannak tekint, amit a fogyasztó tájékoztatás hiányában is viselni köteles.

[11] A felperesek az alperes fellebbezési ellenkérelmére tett észrevételükben kifejtették, hogy az elsőfokú bíróság ítélete sérti az Alaptörvény 26. cikkének (1) bekezdését, továbbá a

Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 2. § (1) bekezdésében meghatározott tisztességes eljáráshoz való jogot, mert az elsőfokú bíróság nem jogi norma alapján határozta meg a kockázatmegosztást a felek között, és a felperesi kereset jogi kereteitől eltérve hozott ítéletet. Az EUB C-932/19. számú ítélete az alperes érvelésével szemben a felperesi álláspontot támasztja alá, mivel annak alapján azt a jogi és ténybeli állapotot kell helyreállítani a bíróságnak az érvénytelenség jogkövetkezményeként, amelyben a felperes a tisztességtelen kikötések hiányában lenne. A Konzultációs Testület állásfoglalása nem jogforrás, ítélkezés alapjául nem szolgálhat, az ilyen jellegű emlékeztetők közzétételét a jogalkotó a Bszi. 27/A. §-ában kifejezetten megtiltotta. Az EUB szintén arra a megállapításra jutott, hogy a fogyasztóvédelmi irányelvek hatékony érvényesülése nem biztosítható nem kötelező erejű bírósági állásfoglalások útján, amelyek a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánításának módjáról szólnak. A felperesek hivatkoztak arra is, hogy az elsőfokú bíróság hibásan állapította meg a perköltség-viselés arányát.

[12] A Fővárosi Ítéltábla a per tárgyalását az EUB előtt C-705/21. számon indult előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig felfüggesztette. A felfüggesztést követően folytatódó másodfokú eljárásban az alperes ismételt fellebbezési ellenkérelmében változatlan kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, illetve a felperesek perköltségben való marasztalását.

[13] A felperesek előkészítő iratukban hivatkoztak az EUB C-705/21. számú ítéletére, amely szerint nem jogszerű az, ha az érvénytelen szerződést érvényessé nyilvánítják és a fogyasztó kötelezettségeinek tartalmát a szerződés pénznemének és az abban rögzített kamatlábak módosítása vagy a deviza maximált árfolyam révén kiigazítják. Ebből következően a Kúria által kidolgozott megoldás tarthatatlan, mert az ellentétes az irányelvvel. Az EUB ítéletéből az is következik, hogy a 2014. évi XL. (DH2) törvény 37. §-a is ellentétes az uniós joggal, ezért azt a bíróságoknak figyelmen kívül kell hagyni. Az EUB ítélete kimondta továbbá, hogy az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő kikötés tisztességtelensége miatt semmis kölcsönszerződésben a tisztességtelen kikötés nem helyettesíthető a nemzeti jog általános jellegű rendelkezéseivel, ha az tisztességtelen kikötés tartalmi módosítását eredményezi a bíróság részéről. Az elsőfokú ítélet az EUB ítélete alapján a jogkövetkezmények levonása tekintetében megalapozatlan, mivel maximált árfolyamon határozza meg a felperes fizetési kötelezettségét, azaz tiltott módon alakítólag nyúlt bele a felek szerződésébe.

[14] A felperesek újabb előkészítő iratukban hivatkoztak az EUB C-520/21. számú ítéletére, amely szerint ha a hitelintézet jogosult lenne arra, hogy a fogyasztótól a szerződés teljesítése címén folyósított tőke visszatérítését meghaladó megtérítést követeljen és ennél fogva díjazásban részesüljön a tőke fogyasztó általi felhasználásáért, az az említett szerződés semmissé nyilvánítása által a szolgáltatókra gyakorolt visszatartó hatás megszűnéséhez vezethetne. A szerződés esetleges semmissé nyilvánítása a tisztességtelen feltételek pénzintézet általi alkalmazásának a következménye, következésképpen a bank nem részesülhet megtérítésben az ahhoz hasonló haszon elmaradásáért, amelyet az említett szerződésből remélt húzni. Az EUB ítélete kimondja, hogy az irányelvvel ellentétes a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult a fogyasztótól a szerződés

teljesítése címén folyósított összeg visszatérítésén, valamint a fizetési felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetésén felül bármilyen megtérítést követelni.

[15] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelmében bírálta felül, mert annak első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt.

[16] A felperes fellebbezése a másodlagosan megjelölt kereseti kérelem tekintetében alapos.

[17] Az ítéltábla a felperések másodlagos fellebbezési kérelme alapján mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy szükséges-e olyan nagy terjedelmű további bizonyítás lefolytatása a perben, amely az elsőfokú eljárás megismétlését indokolná [1/2014. (VI. 30.) PK vélemény]. A felperések eljárási szabálysértésként a tényállás esetleges felderítetlenségére hivatkoztak, de konkrét bizonyítási cselekmény elmaradását nem kifogásolták. Az elsőfokú bíróság a tényállást feltárta, további bizonyításra nem volt indítvány, tehát az elsőfokú eljárás megismétlésére a rPp. 252. § (3) bekezdése alapján nem volt ok.

[18] Az ítéltábla észlelte, hogy az elsőfokú bíróság a felperések által az érvénytelenség jogkövetkezményére nézve eshetőlegesen jelleggel előterjesztett kereseti kérelmek közül úgy adott helyt a harmadlagos kérelemnek, hogy az első-, illetve másodlagos kereseti kérelmeket elutasította és ezért a felperések keresetét részben tekintette alaposnak. Az eshetőlegesen keresethalmazat a látszólagosalmazat egyik esete, amikor a felperes több kereseti kérelmet úgy terjeszt elő, hogy a későbbi kérelmet arra az esetre kéri elbírálni, ha a korábbi kérelme alaptalannak bizonyulna. Ilyen esetben, ha a bíróság valamely eshetőlegesen kérelemnek helyt ad, akkor az azt megelőző kérelmek alaptalanságának kérdése az indokolásra tartozik, azok rendelkező részben való elutasításának nincs helye. Az ítéltábla ezért az elsőfokú bíróságnak a felperések első- és másodlagos kereseti kérelmét mint meghaladó keresetet elutasító rendelkezését mellőzte.

[19] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a döntésével az ítéltábla az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása és a felek közötti elszámolás eredményének meghatározása tekintetében – az elsőfokú ítélet meghozatalát követően született EUB döntésekre is figyelemmel – részben nem értett egyet.

[20] Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a Fővárosi Ítéltábla jogerős közbenső ítéletét követő eljárásban a perbeli kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének jogkövetkezményeit a rPtk. 237. §-a alapján kell levonni.

[21] A deviza alapú kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázat viselését korlátlanul a fogyasztóra terhelő szerződési feltétel tisztességtelensége miatti teljes érvénytelensége esetén alkalmazandó jogkövetkezmények megállapítása során ugyanakkor kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani az irányelv rendelkezéseinek és az azt értelmező EUB ítélkezési gyakorlatának, különösen a felperesek által is hivatkozott C-705/21. és 520/21. számú ítéletben írtaknak, valamint az EUB döntéseit elemző Kúriai határozatoknak, így mindenekelőtt a Gfv.VI.30.206/2023/2. és a Gfv.VI.30.205/2023/2. számú végzésben foglaltaknak.

[22] Az EUB eddigi ítélkezési gyakorlata a deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelensége körében az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján azt az általános elvárást fogalmazta meg, hogy a tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon ténybeli és jogi helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó ezen tisztességtelen feltétel hiányában találná magát, többek között azzal, hogy biztosítani kell a fogyasztó számára a vele szerződő fél jogalap nélküli gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot (C-932/19. ítélet 42. pont, C-154/15., C-307/15. és C-308/15. egyesített ítélet 61-66. pont; C-118/17. számú ítélet 41., 44., 45. és 56. pont).

[23] Az EUB C-705/21. számú ítélete kimondta, hogy az irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezésekkel ellentétes az, hogy a devizában nyilvántartott, de nemzeti pénznemben törlesztett kölcsönszerződést – ha az abban szereplő, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő kikötés tisztességtelen jellege e szerződés érvénytelenségét eredményezi – érvényesnek nyilvánítják, és a fogyasztó említett kikötésből eredő kötelezettségeinek tartalmát az említett szerződés pénznemének és az abban rögzített kamatlábnak a módosítása vagy e deviza maximált árfolyama révén kiigazítják. Az EUB arra hívta fel a figyelmet, hogy a tisztességtelen feltételek bíróság általi módosítása sértené az irányelv 7. cikke szerinti célokat, mert megszüntetné azt a visszatartó erőt, amelyet a tisztességtelen feltételeket alkalmazó szolgáltatókkal szemben kell érvényesíteni (40. pont).

[24] Az EUB ítélete alapján a Kúria a VI.30.206/2023/2. számú végzésének [64] bekezdésében ezért megállapította, hogy a Kúria Konzultációs Testülete által kidolgozott kétféle elszámolási módtól eltérően kell az érvénytelenség jogkövetkezményeiről rendelkezni. A Kúria ugyanakkor rámutatott, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a tagállami szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a jogkövetkezmények levonásakor az irányelvből levezethető elveket, így az értelmezési elvet, az egyenértékűség és tényleges érvényesülés elvét, valamint a hatékony jogvédelem elvét is figyelembe kell venni. Az irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott célkitűzés a felek közötti egyensúly helyreállítására irányul, főszabály szerint a szerződés fenntartásával oly módon, hogy a tisztességtelen feltételek ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztó számára (C-705/21. 37. pont). Az EUB gyakorlata szerint ezt a célt szolgálja az egészében érvénytelennek bizonyuló szerződés érvényessé nyilvánítása is (C-472/20. számú ítélet 54. pont, C-118/17. számú ítélet 40. pont és C-453/10. számú ítélet 31. pont) Ezzel összhangban áll a 6/2003. PJE határozat 4. pontja, amely szerint a deviza alapú kölcsönszerződések esetében a bíróságoknak az érvényessé nyilvánításra kell törekedniük, mert ez a megoldás szolgálja a szerződő felek, elsősorban az adósok érdekét.

[25] A Kúria a hivatkozott végzésében úgy foglalt állást, hogy az érvényessé nyilvánítást az EUB C-705/21. számú ítélete sem zárta ki az érvénytelenség alkalmazható jogkövetkezményei közül, mert az árfolyamkockázat fogyasztóra gyakorolt hatása maradéktalanul megszüntethető azáltal, hogy annak viselése alól a fogyasztó teljes mértékben mentesül ([72] bekezdés). Az érvényessé nyilvánítás nem jelent az uniós joggyakorlat fogalomkészlete szerinti tiltott szerződésmódosítást (C-618/10.), mert ha a szerződésből kiesik az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő feltétel, akkor a szerződés – annak érvényessé nyilvánításával – fennmaradhat.

[26] Az EUB C-705/21. számú ítélete az érvénytelenség jogkövetkezményei levonása kapcsán a szankciós jellegre helyezte a hangsúlyt, amelyből következően az érvényessé nyilvánítás során a bíróság nem alkalmazhat a tisztességtelen feltétel helyett egy az árfolyamkockázat megosztását eredményező feltételt, mert az sértené az irányelv 7. cikke által elérni kívánt célokat. A felek közötti egyensúly helyreállítását tehát a tisztességtelen feltétel elhagyásával kell biztosítani (Kúria végzése [73] bekezdés). Az árfolyamkockázat szerződésből való kiesése a felek között elszámolási helyzetet eredményez, amelyet az érvényessé nyilvánítás kapcsán úgy kell elvégezni, hogy a tisztességtelen feltétel alapján teljesített összegeket a felperes javára többletteljesítésként el kell számolni.

[27] A felperések elsődleges fellebbezési kérelme az elsődleges kereseti kérelem teljesítésére, azaz az érvénytelenség következményeként az eredeti állapot helyreállítására irányult, amely a Kúria idézett határozatában kifejtett elvekkel nem egyeztethető össze. A felperések érvelése a C-705/21. számú EUB ítéletre figyelemmel annyiban helytálló, hogy a nemzeti bíróság nem egészítheti ki a szerződést a tisztességtelen feltétel tartalmának módosításával (C-705/21. 38. pont), vagyis az árfolyamkockázat viseléséből eredő hátrányok megosztásának nincs helye, de ebből nem következik, hogy a bíróságnak elsődlegesen ne a szerződés érvényessé nyilvánítására kellene törekednie a 6/2003. PJE határozatnak megfelelően.

[28] A felperések elsődleges keresete azért sem lehetett alapos, mert az ügy irányult az eredeti állapot helyreállítására, hogy részletfizetés iránti kérelmet is tartalmazott. Az eredeti állapot helyreállítását az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény szellemében csak az kérheti, aki vállalja a kapott szolgáltatás visszatérítését. A felperések részletekben való teljesítés iránti kérelme valójában tartalmában a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezményei közül a szerződés érvényessé nyilvánításával azonos joghatás kiváltására irányult, hiszen a kölcsön címén kapott összeget a felperések a szerződés alapján is részletekben kötelesek megfizetni.

[29] Az ítéltábla mindezek figyelembevételével megállapította, hogy nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a felperések elsődleges kereseti kérelmének nem adott helyt, és a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánításáról döntött. Az ítéltábla az idézett EUB határozat alapján ugyanakkor nem osztotta az elsőfokú

bíróság álláspontját az árfolyamkockázat megosztását illetően, ezért a felperesek másodlagos kereseti kérelmének megfelelően a felek szerződését az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel nélkül nyilvánította érvényessé. Az így érvényessé nyilvánított szerződés alapján a felpereseket árfolyamkockázat nem terheli.

[30] A felperesek a másodfokú eljárásban hivatkoztak az EUB C-520/21. számú ítélete alapján arra, hogy az érvényessé nyilvánítás során az alperes üzleti kamat érvényesítésére sem jogosult. A C-520/21. számú ítélet értelmében az irányelv 6. cikk (1) bekezdésével és 7. cikk (1) bekezdésével ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén e hitelintézet által folyósított tőkeösszeg visszatérítésén, valamint a fizetési felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetésén felül bárminemű megtérítést követelni.

[31] Az EUB az ítélete 68. és 70. pontjában azt fejtette ki, hogy a nemzeti jogszabályok akkor felelnek meg az uniós jognak, ha lehetővé teszik a fogyasztó azon ténybeli és jogi helyzetének helyreállítását, amelyben akkor lett volna, ha nem köti meg a szerződést, másrészt nem veszélyeztetik az irányelv szerinti visszatartó hatást. Az EUB ezzel olyan új szempontot vezetett be az érvénytelenség jogkövetkezményeire vonatkozó elvárások terén, amely részben eltér az EUB korábbi gyakorlatától, illetve a saját ítéletének 57. és 61. pontjával sem egyeztethető össze, amelyek az ott hivatkozott EUB ítélkezési gyakorlatra utalással azt írják elő, hogy a nemzeti bíróságnak olyan ténybeli és jogi helyzetet kell teremtenie, amelyben a fogyasztó a tisztességtelen kikötés hiányában lenne. Az EUB korábbi gyakorlata tehát a tisztességtelen kikötés hiányában fennálló, míg az C-520/21. számú ítélet már a szerződés megkötése hiányában fennálló helyzet helyreállítását várja el a nemzeti bíróságtól az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során. Ilyen ténybeli és jogi helyzet utólagos elérése azonban fogalmilag kizárt, ha a fogyasztó a kölcsön összegét a jogerős bírósági határozat meghozatalát megelőzően 16 évvel korábban felvette, abból ingatlant vásárolt, és a törlesztési kötelezettségének egyébként kezdettől fogva eleget tett.

[32] Az EUB C-520/21. számú ítéletének értelmezése során abból kell kiindulni, hogy a szolgáltató nem alapíthat igényt a tisztességtelen feltételekre, és azokat a bíróság sem egészítheti ki a szerződésben nem szereplő ellentételezéssel. Az EUB az ítélet 77. pontjában a C-618/10. számú "Banco Español" döntésre hivatkozik, amelyből ugyancsak az következik, hogy a szerződésből csak a tisztességtelen kikötés esik ki, annak egyébként tisztességes feltételei változatlanul alkalmazhatók.

[33] Az adott esetben az alperesi értelmezés azonban arra vezetne, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelensége esetén a fogyasztó több kötelezettsége alól mentesülne, mint ami a tisztességtelenség bizonyult feltételből következne, amely sértené az arányosság elvét és a felek közötti valódi egyensúly helyreállítására irányuló célok érvényesülését. Az arányosság elvét nem szolgálja, ha az érvénytelenség jogkövetkezményét a bíróság úgy vonja le, hogy érvényessé nyilvánítja a szerződést annak érdekében, hogy a fogyasztó részletekben teljesíthesse az elszámolás után fennmaradó tartozását, de nem veszi figyelembe, hogy a fogyasztó a már érvényessé vált szerződés alapján a kölcsön összegét felvette és használta. Az

nem vitás, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményét a tisztességtelen feltétel elhagyásával kell biztosítani, ez azonban a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása esetén sem vezethet arra, hogy a szerződés – elsődlegesen a fogyasztó érdekében történő – érvényessé nyilvánítása során a szerződés egyébként tisztességes feltételeit is el kellene hagyni. Az EUB által hangsúlyozott szankciós elv csak a tisztességtelen feltétel vonatkozásában értelmezhető, a szerződés egyébként tisztességes feltételeire nézve nem.

[34] Ez következik a Kúria Gvf.30.205/2023/2. számú végzésének [61] bekezdésében kifejtett álláspontból is, amely szerint megfelel a tisztességtelen feltételek hiányában fennálló ténybeli és jogi helyzetnek, ha a szerződés érvényessé nyilvánítására úgy kerül sor, hogy a tőkén felüli, a fogyasztót terhelő további fizetési kötelezettségek a fennmaradó szerződés tisztességtelennek nem minősülő feltételein alapulnak, és nem a bíróság által utólagosan meghatározott feltételek eredményeként kerülnek felszámolásra. A Kúria kiemelte, hogy az EUB C-520/21. számú ítéletének értelmezésekor figyelembe kell venni a magyar és a lengyel polgári jog szabályainak különbözőségét a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményei körében. A lengyel jog ugyanis nem ismeri a tisztességtelen feltétel miatt egészében megdőlt fogyasztói szerződés érvényessé nyilvánítását, ezért az EUB az elé terjesztett kérdéseket is ennek szellemében válaszolta meg. A magyar rPtk. 237. §-a ezzel szemben lehetőséget ad az egészében érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítására akként, hogy abból csak a tisztességtelen feltétel esik ki.

[35] A C-520/21. számú ítélet 79. pontja arra hívja fel a figyelmet, hogy az irányelv által a fogyasztók számára biztosított védelem érvényesülését veszélyeztetné, ha a fogyasztó számára kedvezőbb lenne a tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés teljesítése, mint az irányelvből eredő jogainak gyakorlása. A szerződéses ügyleti kamat fenntartásával az érvényessé nyilvánítás során ez a veszély fel sem merül, hiszen a szerződésből a fogyasztó az őt terhelő árfolyamkockázat viselése alól visszamenőlegesen mentesül, míg a kamat mértéke a devizához igazodó alacsony mértékben marad a szerződés része. Az érvényessé nyilvánítás e formája nem sérti az EUB által előírt azon elvet sem, hogy nincs mód a szerződés bíróság általi kiegészítésére, ugyanakkor biztosítja az EUB ítéletében is hangsúlyozott visszatartó hatást.

[36] Mindezekből következően az ítéltábla a felek közötti szerződést az abban eredetileg szereplő deviza ügyleti kamatkikötés fenntartásával nyilvánította érvényessé.

[37] Az alperes a felperesi elszámolás jogalapját és elveit vitatta, a számítás végeredményét és összegszerűségét azonban nem, így az ítéltábla a felperesek másodlagos kereseti kérelmének megfelelően állapította meg a felperesek 2021. november 12. napján fennálló tartozásának összegét.

[38] Az ítéltábla mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint részben megváltoztatta.

[39] A felperesek fellebbezése eredményre vezetett, amely kihatott az elsőfokú bíróság által a perköltség megállapításáról szóló rendelkezésre is. Az ítéltábla osztotta a felperesnek azt az álláspontját, hogy a felperesek pernyertesnek minősülnek függetlenül attól, hogy az érvénytelenségi keresetük jogkövetkezményére nézve összecszerűségében is eshetőlegesen kérelmeket terjesztettek elő. Az EUB C-224/19. és C-225/19. számú ítéletének 5) pontja kimondja, hogy az irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint a tényleges érvényesülés elvét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy a szerződési feltétel tisztességtelen jelleg miatti semmisségének megállapítását követően a fogyasztót kötelezzék az eljárási költségek egy részének viselésére a jogalap nélkül kifizetett, számára visszatérítendő összegek mértékétől függően, mivel az ilyen szabályozás olyan jelentős akadályt jelent, amely visszatarthatja a fogyasztót az irányelvben biztosított, a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének hatékony bírósági felülvizsgálatához való jog gyakorlásától. Az EUB ítéletéből következően a fogyasztói szerződés feltételei tisztességtelenségének megállapítása esetén a fogyasztó a hazai perrendtartási szabályoktól eltérően akkor is teljes egészében pernyertesnek tekintendő, ha egyébként a jogkövetkezményeket és a felek közötti elszámolás eredményét a bíróság a kereseti kérelemtől eltérően határozza meg.

[40] A felperesek keresete a jogalap körében nem vitásan eredményes volt, ezért az ítéltábla a rPp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperest kötelezte az első- és másodfokú perköltség viselésére. A felperesek jogi képviselével felmerült munkadíj összegét az ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és az (5) bekezdése alapján az elsőfokú eljárásban 300.000 forintban, az első másodfokú eljárásban 150.000 forintban, míg a jelen másodfokú eljárásban 75.000 forintban állapította meg. Az alperes köteles továbbá az 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a felperesek személyes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 253.020 forint kereseti és 337.360 forint fellebbezési illetéket is megfizetni.

[41] Az illeték megfizetésére való felhívás a 2023. január 1-től hatályos Itv. 78. § (4) bekezdésén és a 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésén alapul. Tájékoztatja az ítéltábla az alperest, hogy az illeték megfizetése során közleményként fel kell tüntetni az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát. Amennyiben az illeték megfizetésére történő felhívásnak önként nem tesz eleget a megjelölt határidőben, az illeték behajtására és megfizetésére az Itv. és az adóigazgatási eljárásokra irányadó jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni.

Budapest, 2023. szeptember 27.

Dr. Buglyó Gabriella s.k.

a tanács elnöke

Dr. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

Dr. Fintha-Nagy Péter László s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: